

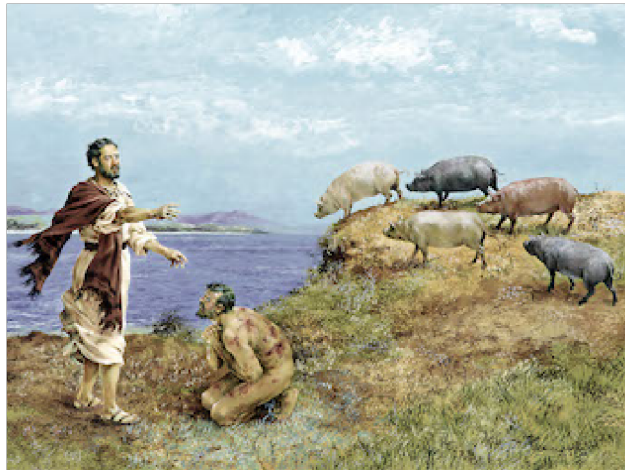
17 juli 2022

'JESUS OVERWINNAAR OVER DE DEMONEN'

Lukas 8, vers 22 t/m 39

Hindernissen onderweg kunnen je wel eens heel moe maken. Je gaat op vakantie, maar eerst blijkt je iets vergeten te zijn. Omkeren dan maar. Daarna rijd je de file in, doordat je later kon vertrekken dan gepland. En vervolgens krijgt de auto onderweg pech. 'Het lijkt wel alsof wij niet op onze bestemming aan *mogen* komen!', zo kan je dan wel eens verzuchtten. Ik begin niet met dit voorbeeld om aanstaande vakantiegangers ongerust te maken, maar ik kreeg die associatie bij het gedeelte dat wij zojuist uit de Bijbel hebben gelezen. Vorige week namelijk, toen wij stilstonden bij de storm op het meer, vertelde ik aan het begin van de preek: waarom nu die storm hè? Was dit gewoon een 'op het verkeerde moment op de verkeerde plaats' zijn - zoals wel vaker gebeurt? Of zat hier een doel achter? Wilde God de discipelen misschien op de proef stellen? Of...? Zo kan je je weleens afvragen bij dingen die je overkomen: waarom dit? Waarom dit nu? Waarom nu zo? ... Maar een van de mogelijkheden waarom die heftige storm over het meer kwam, had ik toen in de preek nog niet genoemd, maar las ik de afgelopen week ergens, toen ik deze dienst ging voorbereiden: *zou die storm ook niet het werk van de duivel, van de macht van het kwaad, geweest kunnen zijn?*

Zou de duivel hier misschien mee hebben gespeeld, om ervoor te zorgen dat Jezus niet naar de overkant van het meer zou gaan? Want – en dan kom ik terug bij het voorbeeld van de vakantiereis waarop alles tegenzit – Jezus en Zijn leerlingen ondervinden een en al weerstand. Eerst die storm dus die ervoor dreigde te zorgen dat het bootje van Jezus' discipelen niet eens de overkant zou halen. Dan gelukkig toch nog aan wal gekomen, komt er gelijk een woesteling op Jezus af, een soort tweede Simson, maar dan van het kwade soort. Hij is zo sterk, door niets en niemand te temmen en vast te ketenen, en hij schreeuwt tot Jezus: 'wat heb ik met Je te doen?' (Met andere woorden: wegwezen!) En nadat Jezus deze man heeft genezen van zijn bezetenheid, komt nog eens heel de bevolking op Jezus af en verzoekt Hem het gebied te verlaten en weer in de boot te stappen. Het lijkt er wel op dat Jezus hier gewoon niet *mocht* komen... Wat een weerstand! Wat een tegenstand! Wat lijken er hier een kwade machten achter de schermen (en ook: voor de schermen) actief te zijn... Nu, daar wil ik het in deze preek met u over hebben. Over die kwade machten. En over Jezus' macht over deze kwade machten. En dan zullen wij onszelf ook wel ergens tegenkomen, als toeschouwer bij die alles wat er gebeurt, of waar wij ook staan in dit hele gebeuren tussen Jezus' strijd met de kwade machten.

Bij de storm op het meer ging het over de natuurkrachten en Jezus' macht over de krachten van de natuur. Het was een bijzondere geschiedenis, een wonderlijk gebeuren, waar 21^e eeuwse gelovigen misschien soms wel wat moeite mee kunnen hebben om zich dit voor te stellen. Maar dat geldt nog meer voor wat er daarna gebeurt. Jezus' ontmoeting met een bezeten persoon. Een persoon die wordt vastgehouden, die in beslag is genomen door wel 1000 of meer demonen. Legio, zo noemt hij zichzelf, als Jezus naar zijn naam vraagt. Zijn eigen naam, zijn hele persoonlijkheid verdwijnt achter het legioen aan machten die hem in de greep houden. Legio. Een legioen. Een hele legergroep aan kwade machten, demonen, die hem beheersen.

In de kerk hoor je niet zoveel over demonen en de duivel. Aan de ene kant is dat ook niet verkeerd. Je moet de duivel niet te veel eer geven, door heel veel over hem te praten en alles van hem te willen weten. Hoe meer je nieuwsgierig bent, hoe gevaarlijker het kan zijn. Zoals bij drijfzand: ga niet uit nieuwsgierigheid steeds een stapje dichterbij, want ongemerkt kom je vast te zitten met alle

gevolgen van dien. Niet te veel over hebben dus en ook niet al te veel over willen weten. De duivel, zo schreef iemand eens, is niet voor niets in de Bijbel een randverschijnsel. Jezus staat in het centrum!

En zo moeten wij het houden.

Aan de andere kant: als de duivel een werkelijkheid is en als er inderdaad zoveel demonen boven en om ons heen actief zijn, dan moet je daar wel op bedacht zijn natuurlijk. De gevaarlijkste vijand is namelijk een

onzichtbare vijand, want die kan vanwege zijn nietgezien-worden ongestoord zijn gang gaan. Het is dus wel belangrijk om hier enig besef van te hebben, ook al zal het meeste voor ons onbegrijpelijk blijven. Het kwaad op deze wereld is en blijft onbegrijpelijk. Voor niet-christenen en christenen. Maar iets van kennis hierover, bewust zijn vooral, is dus wel heel belangrijk. Maar dat is nu het lastige: hoe moet je je die demonen nu voorstellen? In de tijd van de Bijbel (maar eigenlijk tot in de Middeleeuwen aan toe) was dat minder lastig dan nu. De natuurlijke werkelijkheid en de geestelijke werkelijkheid waren in de beleving van de mensen toen veel dichter bij elkaar dan bij ons. Ziekte bijvoorbeeld werd niet alleen als een lichamelijk verschijnsel gezien, daar kon ook een geestelijke macht achter zitten. Waar men vroeger dacht dat iemand van de duivel bezeten was, schrijft de psychiater nu medicatie voor om de stemmen in het hoofd bij bijvoorbeeld schizofrenie te onderdrukken. Wij noemen dit geen bezetenheid meer, maar vaak een neurologische aandoening. En vrouwen met bepaalde lichamelijke kenmerken worden in onze tijd niet meer op een weegschaal – een heksenwaag – gezet om te kijken of de duivel wel of niet in hun lichaam is gevaren. We weten inmiddels beter, gelukkig! Die demonen zijn in onze tijd wat onttovert, steeds meer

verklaart door onder andere de natuurkunde en de medische wetenschappen.

Maar aan de andere kant is niet alles verklaarbaar. Niet alle stemmen in het hoofd, suïcidale gedachten en bizarre rituelen zijn zomaar medisch of hoe-dan-ook verklaarbaar. Is dat dan misschien het werk van de duivel en de demonen? Is dat nu het gebied van de duivel en zijn demonen: de onverklaarbare rest die er anno 2022 over is? Maar dan hebben de meesten van ons er gelukkig niets mee te maken...

Ik wil het in deze preek over een andere boeg gooien. Door onze wetenschap is dat beeld van duivels en demonen, zoals ze tot in de Middeleeuwen nog werden afgeschilderd, inderdaad anders geworden. Niet achter elke boom zit meer een demon. En dat rode duiveltje met zijn drietand op je schouders, die kom je alleen nog maar in de Donald Duck en andere strips tegen. *Maar ondertussen zijn wij niet vrij van kwade machten.* Nee, integendeel. Juist niet! Hoe kan het bijvoorbeeld dat één persoon vanuit Moskou zoveel vreselijke ellende veroorzaakt en zich daar niets van lijkt aan te trekken en door niets en niemand te stoppen is? Wat zit er in zijn hoofd? Hoeveel demonen houden hem wel niet in de greep? Dat kan je niet, maar dat wil je toch ook niet medisch of hoe-dan-ook proberen te verklaren? Nu, hiermee noem ik gelijk wel een van de gruwelijkste voorbeelden van dat helemaal-in-de-ban-zijn-van..., laten wij iets dichterbij onszelf blijven. Ook in onze samenleving – hightech, wetenschappelijk hoogstaand – ook in onze samenleving worden wij zo bijzonder veel in de greep gehouden door mechanismen, door patronen en ontwikkelingen waar wij niet tegen bestand zijn en die ons helemaal meezuigen. Neem bijvoorbeeld een verslaving – gameverslaving, pornoverslaving, gokverslaving, alcoholverslaving, het komt voor bij jonge mensen, verstandige volwassenen, zelfs ouderen, die er niet los van komen. Je weet dat het niet goed is. Je wilt het in zekere zin ook niet eens. Het is vaak heel banaal, gênant, maar iets lokt je. Nee: dwingt je. Je kan er niet van loskomen. Het neemt je denken over. Zoals bij die Legio in ons Bijbelverhaal: spreekt hij nu, of horen wij die demonen spreken? Zijn hele persoon verdwijnt achter die machten die hem in de greep hebben.

Maar er zijn ook collectieve verslavingen, waar niet alleen zielige enkelingen, maar wij bijna allemaal aan mee doen: consumptiedrang. We consumeren de wereld helemaal kapot. Maar we kunnen het niet laten. En ondertussen zien wij op de NOS wat voor een klimaatschade er aan de poolgebieden en daarmee ook aan de rest van de wereld wordt berokkend. Iemand schreef: het iets-doen-voor-het-klimaat lukt dan nog wel, maar het iets-laten-voor-het-behoud-van-dewereld, dat lukt ons niet. Het is hip om op verjaardagen over de aanschaf zonnepanelen te spreken of andere energiebesparende maatregelen. En het is ook leuk: je kunt meer elektriciteit verbruiken dan normaal, want het kost toch bijna niets! Door alle zonnepanelen en dergelijke is onze consumptie in het Westen juist toegenomen. 'Eerst geen buitenverlichting, maar nu allemaal lampjes met zonnecellen in de tuin, want die verbruiken toch niets.' We zijn juist meer gaan consumeren in deze tijd! We weten dat het zo slecht is. We zien hoe het anders moet. Het kan ook anders, want we gaan echt niet dood van een beetje minder. Maar wie vertelt nu op een verjaardag: 'ik heb besloten om dat

weekendtripje naar London of Barcelona dit jaar niet te doen, omdat vliegen zo schadelijk is voor het milieu?' Verslaving. Patronen, waar wij ons maar niet van kunnen losmaken.

Nog een paar andere voorbeelden van 21^e eeuwse demonen: angsten. Angsten, die totaal niet terecht zijn, maar die wij als werkelijkheid ervaren en die ons allemaal meenemen. Bijvoorbeeld de gedachte dat de criminaliteit alsmaar toeneemt, terwijl de cijfers het tegenovergestelde laten zien. Of neem nu mode: we lopen allemaal in hetzelfde en voelen ons er nog prettig bij ook. Hoe kan dat? Maar ook andere dingen die ons in de greep hebben. Bijvoorbeeld dat uitzonderlijke verlangen naar vrijheid, zelf de dingen willen bepalen. Wij zijn zo *verslaafd* geraakt aan vrijheid, hoe tegenstrijdig is het. Of – wat op dit moment zo in Amerika speelt – abortus. Dit ligt in sommige gevallen heel ingewikkeld hoor, maar er wordt gesproken over recht op abortus. Hoe bizar kan het zijn dat wij in de rijkste landen ter wereld het recht claimen om de allerkleinsten onder ons.... Of neem fenomenen als 'stress' of 'prestatiedruk': hoeveel kunnen deze machten kapot maken bij personen, in relaties en in gezinnen.

Ik noem nu allemaal verschillende voorbeelden – en het ene zou u waarschijnlijk treffender vinden dan het andere – maar ***ziet u hoe ook anno nu er zoveel machten en krachten op ons inwerken, die vele malen sterker zijn dan wij?*** We hebben het – volgens het verhaal over Legio – over meer dan 1000 demonen. En ze houden ons soms zo in de greep. Ze nemen ons denken en voelen over. Heel geleidelijk soms, zonder dat je het doorhebt. En juist het weg beredeneren van al die machten en krachten boven ons, zorgen ervoor dat zij ongestoord hun gang kunnen gaan. Ze maken ons tot een on-persoon, net zoals Legio, zo anders dan wij door God zijn bedoeld. Legio. Wij horen de beste man spreken, maar hij is het niet zelf, hij is helemaal in beslag genomen. En wat is hij tot een trieste verschijning geworden: mens, maar ook eigenlijk helemaal niet meer mens. Zo verworden. Zo oneervol voor die beeld dragers van God die wij mogen zijn...

Ik heb nu een halve preek over demonen gehouden om te laten zien dat die geschiedenis van toen zo actueel en waar is, ook al moeten wij het met een heel ander wereldbeeld en voorstellingsvermogen doen dan toen en ook al zullen wij uiteindelijk niets van het kwaad begrijpen. Maar dit hele verhaal over demonen is natuurlijk geen verkondiging. En daarom gaan wij nu nog een keer met Jezus de boot uit, aan land, om deze Legio te ontmoeten.

Jezus ontmoet Legio, de ongetemde Simson. Maar het is eigenlijk eerst vooral een ontmoeting met al die machten die bij hem zijn ingetrokken. Jezus heeft nog maar een paar stappen aan land gezet en Hij wordt al toegeroepen: 'wat heb ik met U te maken, Jezus, Zoon van God, de Allerhoogste?' Valt het u ook op? Die demonen weten haarfijn Wie Jezus is. Terwijl wij pas in het volgende hoofdstuk van het Lukasevangelie Petrus zullen horen belijden Wie Jezus is, doen hier de demonen al een soort belijdenis van hun geloof.

Terwijl wij onszelf vaak voor zoveel vragen zien staan wat betreft het geloof en God en deze wereld, is het in de voor ons onbekende geestelijke wereld blijkbaar veel duidelijker: er is sprake van oorlog, van een strijd der

geesten... met Jezus als Overwinnaar. Hier krijgen wij een sneakpreview, hier wordt een tipje van de sluier opgelicht van hoe het straks zal gaan, als Jezus alle machten en krachten zal verslaan. Ze weten het al – veel beter dan wij het vaak beseffen – zij weten het al dat Jezus echt Overwinnaar is.

De demonen smeken Jezus dat Hij hen niet zal pijnigen en dat Hij hen niet zou bevelen in de afgrond te gaan. Volgens het toenmalige wereldbeeld is er onder deze wereld een onderwereld. En deze onderwereld is het rijk van de dood, maar ook van de kwade machten. Heel bijzonder zie je dat terugkomen helemaal aan het einde van de Bijbel, in Openbaring 20: dan komt er uit de hemel een engel met de sleutel van de afgrond. En dat woord 'afgrond' is precies hetzelfde woord, als wat de demonen gebruiken als ze Jezus vragen of Hij hen niet zou bevelen om in de afgrond te gaan. Volgens Openbaring 20 komt er een engel uit de hemel met de sleutel van de afgrond en een grote ketting in zijn hand. Hij grijpt vervolgens de duivel, de oude slang, bindt hem voor 1000 jaar vast, werpt hem in de afgrond en sluit deze af. Het slot op de kerker. Het deksel op de rioolput. Wat een prachtig vooruitzicht biedt ook Openbaring op de uiteindelijke overwinning van Christus Jezus. Alle machten van deze wereld, alles wat ons nu zo bindt, verleidt, verdwaast en ontmenselijkt..., al die machten zullen eens moeten buigen voor Koning Jezus. Sluit je daarom niet op in je bubbel. Wordt niet sceptisch of bitter. Nee, vertrouw ondanks al die machten die zijn duizenden in de greep houden op Jezus Die hier voet aan land zet en Zich niet laat weerhouden door welke storm of welke Simson dan ook.

En ook als je nu een strijd hebt te voeren met een verslaving, of met je omgaan met stress, of het echt stappen zetten om tot een betere levensstijl te komen..., geef niet op. Verwacht niet alles van jezelf. Maak ook niet te grote stappen misschien. Maar vertrouw tijdens al je geploeter en falen op Jezus. Jezus Overwinnaar.

Ik vind het zo mooi hoe Lukas het beschrijft. Eerst zien wij die woesteling op Jezus afkomen, zonder kleding – blijkbaar alle schaamte en menselijkheid voorbij – en woorden schreeuwend die gewoon niet van hemzelf zijn. En als Jezus de demonen heeft verdreven, wat zien wij dan? We zien deze man gekleed en wel bij zijn verstand aan Jezus' voeten zitten. De mensen die als ramptoeristen uit de stad komen, omdat zij gehoord hebben wat er is gebeurd, worden er gewoon bang van...: zo anders en niet te begrijpen eigenlijk... ***Dat is het Evangelie: Jezus is gekomen om ons weer tot werkelijk mens te maken.*** Mens, zoals u en ik door God zijn bedoeld. Nee, niet gelijk aan een perfect plaatje denken hoor, waar wij als christenen aan moeten voldoen en hard voor moeten werken..., nee, echt mens worden volgens de Bijbel, dat is iets anders. Dat is: je waardigheid terugkrijgen. Een streep door je zonden, je fouten, dat je laten meenemen door eergevoel of door bitterheid of door oppervlakkigheid of streverigheid of wat dan ook, dat je zo anders heeft gemaakt dan je eigenlijk bent bedoeld. Zo veel onzekerder. Zo onecht. Zo dubbel. Jezus is gekomen om je de waardigheid van een werkelijk mens weer terug te geven. Door Zijn aan de kaak stellen van alles wat niet klopt. Maar ook Zijn liefde die daartegenover wordt gezet. Zijn vergeving. Zijn aanvaarding. Hij maakt ons werkelijk nieuw en

schenkt ons de waardigheid van Gods kinderen te mogen zijn, beeld dragers van God, werkelijk mens, door Zelf die mensonterende weg te gaan naar het kruis.

Jezus is gekomen om je werkelijk mens te maken. Om je los te maken, vrij van al die bindingen die je leven zo ontsieren. Werkelijk mens. Zie die Legio daar zitten midden in de kring van de discipelen, aan Jezus' voeten. Wat mooi! Daar zitten ze samen te luisteren..., misschien wel iets over hun leven met elkaar te delen, over wat er allemaal is gebeurd. Aan Jezus' voeten is de plek waar heel verschillende werelden mogen samenkomen, waar de schaamte en de schuld niet meer het voor het zeggen hebben, omdat Jezus de wereld en al die demonen heeft overwonnen. *In de kring van Jezus' discipelen, of het nu daar aan de overkant van het meer van Galilea is of hier in Maarssen, in de kring van Jezus' discipelen zitten mensen die in de strijd met alle machten verliezen hebben geleden en zichzelf misschien zo kwijt zijn geraakt, maar die in Jezus alles hebben gevonden om weer werkelijk mens voor Gods aangezicht mogen zijn.*

Maar dan nog even dat verdrijven van de demonen... Dat blijft wel apart... Nadat de demonen door Jezus gesommeerd worden om Legio te verlaten, vragen ze Jezus of ze in de daar loslopende varkens verblijf mogen houden. En als Jezus dit toestaat en ze de varkens in beslag nemen, rennen de varkens als een bezetene van de steilte af, de zee in. Niemand kan eigenlijk verklaren waarom dit nu gebeurt. Is het omdat die varkens volgens joden onrein zijn en dat er op deze manier dus wordt afgerekend met die onreine geesten (zoals ze in een ander Evangelie worden genoemd)? Of waren die varkens gewoon op het verkeerde moment op de verkeerde plaats? Of heeft Jezus deze varkens gebruikt om de demonen alsnog naar de onderwereld te sturen, door de varkens van de steilte in de zee te laten storten? We weten het niet. We weten alleen dat de wonderlijke demonenuitdrijving tot een enorme economische schadepost is geworden voor de plaatselijke bevolking. Dat lijkt dan ook een van de redenen waarom ze Jezus vragen om te vertrekken.

Ik heb er een tijdje over na zitten te denken, maar dit stukje van het gebeuren geeft mij in ieder geval de moed om aan bepaalde mensen binnen of buiten de gemeente heel veel tijd en aandacht te geven. Voor God is één mens, hoe verworpen misschien ook, blijkbaar zo ontzettend kostbaar, niet in economische cijfers uit te drukken.

Maar het brengt mij ook tot het besef dat Jezus' reddingswerk dus alles op de kop kan gooien. De hele economische machine kan erdoor vastlopen. Het hele dagelijkse bestaan kan anders moeten worden ingericht. Het kan voor grote onrust en weerstand zorgen, als Jezus opruiming houdt. Maar dat is het blijkbaar waard.

Legio. Wat wil hij nu graag bij Jezus blijven. Maar Jezus vertrekt. Want Hij dwingt de mensen niet om naar Hem te blijven luisteren. De demonen hebben geen keuze. Maar de mensen krijgen wel een keuze. Ze mogen Hem uitzetten. Hoe diepriet dat natuurlijk ook eigenlijk is, als je Jezus geen ruimte wilt geven terwijl heel jouw leven, je hele bestaan, heel de wereld aan Hem toebehoort.

Jezus vertrekt. Maar Legio mag niet mee. Hij heeft een taak in de plaats waar hij woont. Eigenlijk wel erg mooi... Uw taak is misschien gewoon aan de eettafel bij u thuis, waar u mensen uitnodigt om mee te eten of waar mensen aanwaaien voor een kop koffie. Jouw taak is misschien gewoon daar bij de voetbal- of korfbalvereniging, die na de zomer weer gaat opstarten. Om daar iets van Jezus te delen in je woorden, je gedragen, je houding, je liefde. Het verhaal gaat dat jaren later joods christelijke vluchtelingen uit Jeruzalem juist in dit gebied waar Legio woonde worden opgevangen door christenbroeders- en zusters. Zouden die christenbroeders en zusters mensen zijn geweest die door Legio aan Jezus' voeten zijn gebracht?

Jezus gaat door met Zijn bevrijdingswerk. Of Hij nu welkom is, of niet. Dan maar via gewone mensen zoals u en ik. Maar Jezus gaat door met Zijn bevrijdingswerk. De demonen sidderen. De duivel probeert zolang hij nheeft nog zoveel mogelijk kapot te maken. Maar de strijd is al beslist. De overwinning is ophanden. Glorie aan God!

*Heeft u vragen of een reactie: ds. E.G. (Eddy) de Kruijf //
06- 40632938 // dekruijf@live.nl*